

Κι ο Φαναριώτης κι ο Διδάσκαλος, αυτό το ζευγάρι του «Πανελληνίου Ίδανικού», καθώς τό θέλετε, δέν είναι μαζί και τὰ σημάδια του ραγιαδισμού και του λογιωτατισμού, λείψανα του κακού βυζαντινισμού που αν ωφέλιμα κι αυτά μ'ε σταθήκανε και σεβαστά, μ'ε βλάψαν τόσο, ώστε να δυσκολεύεται κανείς να τ'ε τοποθετήσει στους κρηδεύους των «Πανελληνίων Ίδανικών».

Αυτά, πρόχειρα και βιαστικά.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΑΠ' ΤΟ ΔΑΞΟΣ

Μ' άστέρνες άναλαμπές σε κόμη, στ'ήθος, πλάτη, σε είδ' άφρόχυτη οικία στο δάσος κάποιου βράδου, τέτοια! που άκόμα, κλείνοντας τό μαγεμένο μάτι, σε νοιώθω στα ματόφυλλα λευκό του αϊθέρα χάδι...

Κι όσο μπροστά μου φέρνω σε νυφούλα στολισμένη με τρές π'ύ τ'άστρα πλέκανε μ' άχτίδες μαγικές, ξαναχαμώζει πλάγι σου και κάθε ξεχασμένη εικόνα π'όκυρε ή ψυχή σε δίπλες μυστικές:

Ό,τι άγνό κι ά χάιδεψε τ'ά μάτια τ'ης ψυχ'ής μου, κάθε ωραιότεη άπλαστη και καθετίς που έντός μου με λευκή φλόγα φωτίσε τ'ά θάμπη τ'ης ζω'ής μου, στολίδι στην εικόνα σου τό ξαναφέρνεις μπρός μου.

Κι ήθελα—σαν προφήτ'α με του μισεμού μου ή ώρα και σ' έρμηές άλόουδες τ'ά μάτια γυριστά κλειστούν—να μείνω, άγάπη μου, τό ειδωλό σου, ως σ'ά χ'άδι αιθερόπλαστο σε β'έβ'αφα κλειστά...

TANTALOS

Η ΚΑΤΟΧΗ ΚΑΙ ΤΟ «21»

(ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ κ. ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟ)

Στά τελευταία «Παναθηναία» ο κ. Γρ. Ξενόπουλος ξαναφέρνει τό λόγο στο «21» του κ. Βώκου και πασχίζει ν' άποδείξη πόσο άδικήθηκε τό έργο άπ' τήν έλεεινή εκείνη παράστασή του. «Τήν έντύπωσή μου από τό «21» έλαβα από τό χειρόγραφον και τ'άς δοκιμάς γράφει ο κ. Ξ.

Δέ μπορεί κανείς ν' άρνηθ'η π'ώς από τό έξωφρενικό παιζίμο των ήθοποιών του «Πολυθεάματος» κι' άπό τή καραγκιοζίστικη σκηνή του ούτε έργο

ούτε και συγγραφ'ας μπορούσε να βγ'η κερδισμένος. Είδα όμως τό «21» δυό βράδια στη σειρά. Κι' αν τό πρώτο βράδυ ήθοποιοί, σκηνή, και σκηνικά κατ'άφερχν να γελοιοποιήσουν τό δράμα μπρός στα μάτια μου, δηλαδή ανά με συνταυτίσουν με τους καινοτέρους θεατάς και να με κάνουν άνικανο να ξεχωρίσω από τ'ά χάλια μ'ιά παραστ'άσεως τ'ά προτερήματα ενός έργου», τό δεύτερο βράδι, τέτιο π'άμα δέ μπορούσε να γίν'η άφου πήγαίνα προετοιμασμένος πιά όχι να δώ θεάτρο μ'ά ν' άκούσω σέτα τό έργο όπως θ'ά τ'άκουγα π.χ. αν μου τό διάβαζε κάποιος. Γιατί μ'ά κ' ήξερα όλα τ' άσκημα που θ'ά μου παρουσιάζε ή παράσταση είμουνα έτοιμος κι' όλόκληρη τήν προσοχή μου έβαζα όχι στον άξιοθρήνητο τρόπο που μιλούσαν ή κουνιόντουσαν τ'ά πρόσωπα, μ'ά στα λόγια τους μόνο και στην ψυχή τους, σ' ό,τι σε τέχνη, σε δράση, και σε ποιήση φανέρωναν αυτά. Έτσι νομίζω π'ώς είμαι πάνω κάτου στην ίδια θέση με τον κ. Ξενόπουλο που διάβασε τό χειρόγραφο.

Πάλι όμως έχω τήν άτυχία να μη συμφωνώ και ν'άχω πάντα τήν ίδια ότι τό χειρόγραφο δέ μπορεί να δώση καμιά έντύπωση καλύτερη άπό μ'ιά παράσταση όσο κωμική κι' αν είναι. Γράφει ο κ. Ξενόπουλος «Αν ή Κατοχή είναι άπλούν έπεισόδιον τ'ης έθνικής μας ιστορίας άνεπτυγμένον εις δράμα, τό «21» είναι όλόκληρος ή Έθνική τραγωδία συνεπτυγμένη εις έν φανταστικόν έπεισόδιον.» Η «Κατοχή» γέννησε τό «21» και πολύ σωστά ο κ. Ξ. βρήκε σχέση μεταξύ τους. Υπάρχει όμως ή διαφορετικός τρόπος που καθένα άπ' αυτό βγ'ηκε από τό κεφάλι του συγγραφ'ας. Στο πρώτο έργο, δηλαδή πριν άκόμα παρασταθ'η, ο κ. Βώκος δέν είχε άνακαλύψει τό κρυμμένο δημοκοπικό ταλέντο του κ' είχε παραγνωρίσει φαίνεται τό πνεύμα του*. Γι' αυτό και ή «Κατοχή» του έχει στιγμές που δείχνει κάποια εκλεχτικότερη προσπαθεια. Έστερα όμως από τό θρίαμβο άστραψε φ'ως κ' έγνώρισε ή συγγραφ'ας τον έαυτό του. Πείστηκε φαίνεται π'ώς τό πνεύμα του τον έσπρωχνε π'ρός τ'ά έργα τ'ης ρουτίνας. Έτσι έγινε τό «21».

Ο κ. Βώκος όνόμασε τήν «Κατοχή» έθνική τραγωδία. ο κ. Ξενόπουλος τήν κατεβαζει στο δράμα.

(*) Άπόδειξη π'ώς στην άρχή ή «Κατοχή» είχε τίτλο «Ιστορική σκηνογραφία» και ύστερα έγινε ό,τι έγινε.

Σ'ά δυσκολοταίριαστος μ'ε φαίνεται ή τίτλος δράμα σε μ'ιά ιστορική, άνόητη αν θέλετε στην ουσία της και στην πνοή της, σκηνογραφία που σχεδόν καμιά δραματική έννοια δέν έχει, που είν' άκόμα και ψεύτικη κι' όλοκρατική στη θέση των ήρώων της. Προτιμούμε να τ'η λέμε «Έθνική τραγωδία» μ'ιά που ή τίτλος αυτός ξεπέσε τόσο πολύ. Άς μ'ε άφίσουν τουλάχιστο τον όρο «δράμα» ίσως μ'ε χρειαστ'η κάποτε στο χαρακτηρισμό έργων κάπως πιο σεμνών από μ'ιά «Έθνική τραγωδία».

«Όλόκληρος ή έθνική τραγωδία (τί ζευτελισμός τό 21 Έθνική τραγωδία!) συνεπτυγμένη εις έν φανταστικόν έπεισόδιον», στο έπεισόδιο τ'ης Μαντώσ τ'ης δυστυχισμένης αυτής κόρης που πιάνει όλόκληρο τό έργο του κ. Βώκου κι' όπου σταθ'η κι' όπου βρεθ'η άρχίζει ν' άγορεύ'η σ'ά ρήτορας αντίβουργαμικού συλλαλητήριου, που μ'ε γαμίζει με παχειά λόγια μιλώντας μας όλο για πίστη, πατρίδα, λευτεριά, που είναι όλο φλυαρία και ξεφωνητά και πουθενά δέν είναι αίσθημα, ούτε ποιήση, ούτε πνοή, ούτε τίποτα άπ' όσα ζητάει να βρ'η ο κ. Ξενόπουλος. Που είναι ή ήρώισσα του «21»—μ'ιά που ή συγγραφ'ας ήθελε να υποβόλ'η μ' αυτή τ'η λευτεριά—που να θυμίζει τήν πικραμένη κι' έντροπαλή κόρη του Σολωμού όταν κάπιο στόμα τ'ης είπε «ελα» και ξεπήδησε έξω σεμνή κι' ωραία στην ψυχή της μ'ά άγρια κι' άποφασισμένη στη μορφή έτσι κατά π'ώς φαντάστηκε τήν άδερφή της «Δόξα» ή Γκυζής! Μόνο σε μ'ιά τέτοια παρθένα μπορούσε να «συμπτήξ'η» τό έργον του ο κ. Βώκος, δηλαδή σ' ένα τέτοιου ιδανικό πλάσμα να δώση όλη τήν πνοή τ'ης ποιήσης και τ'ης φρίκης του «21» και όχι στη δασκαλοφέρουσα δεσποινίδα Μκντώ που έχει πάντα στο στόμα της τ'ά κοινότερα λόγια των κοινοτέρων πατριωτών και που μέσα στο πανιερο Δραγατσάνι μ'ε θυμίζει τους γελοίους πατριώτες των καφεζιων. Τό έπεισόδιο τ'ης Μαντώσ= με όλόκληρον τό 21. Μ'ά ποιά τέλος πάντων είναι τό έπεισόδιο αυτό; Καλά καλά ούτε καταλαβαίνει ή θεατής τί γυρεύει ή περίφημη κόρη άνάμεσα σ' άλλα πρόσωπα που κι' αυτά δ'ά δέ γυρεύουν τίποτα. Οί πέντε πράξεις του έργου τί είναι; Άρχίζει μ' ένα μάθημα ιστορίας ή πρώτη κ' ίσαμε ν' άρχισ'η τελειώνει κι' όλος χωρίς να μ'ε π'η τίποτα. Η δεύτερη μ'ε παρουσιάζει τήν ήρώισσα με κάμποσα κοινότατα λόγια στο στόμα για τ'άς έλευθερίας. Η

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΔΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΛΙΒΑΚΩΜΕΝΟ ΣΠΙΤΙ

Του Έρμονα.

Α'

Ο άχαρος τώρα κάμπος πυρώνεται πέρα και πέρα μέσα στο φλογισμένο ήλιο και χωνέβει σ'ά ν'άνα κανένα βρωμερό και γέρικο φορμί που σκάζει στον άέρα και μυρζοκοπάει τόσο πολύ που δέν μπορεί να πάρει τήν άν'αση του κανέναν. Τ'άβροχο και διψασμένο χ'ωμα έχει λιανοτριφτεί σ'ά να τό π'ήγανε στο μύλο κ' έχει γίνει στάχτη στεγνή που ή λίβαξ' άνταβάζει πάνω σαν ένα πνιγερό σύγνερο που κυλιέται πάντα κάτου από τον άσπρισμένο κι' άρωστον ούρανό.

Θ'ά καρτεράει με λαχτάρα κάμποσον άκόμα και ρό τ'ά πρωτοβ'όγια του χυνόπωρου να κατασταλάξουν μέσα στα πλατιά και γόνιμα λαγόνια του. Θ'ά καρτεράει τό πέραςμα των πουλιών του χειμώνα για να τον ξυπνήσουν σ' άπόλιγο μέσα σε μ'ιά άνοιξη καινούργια κι' όλοπράσινη.

Και τ'ά χωράφια κείτουνται τώρα χλωμά κι' άδύνατα σαν καμιά γυναίκα κουρασμένη από τ'η γέννα.

Κάθε φλίβα τ'ης μάννας γ'ης είναι στειρεμένη πιά και τ'ά στεγνωμένα δέντρα στέκονται γυρτά και ξεθωριασμένα που λές π'ώς τ'άχει ζεματήσ'η κοχλαστο νερό.

Τ'ά γεννήματα τ'ης καρτερ'ης χρονί'ας μένουν άκόμα στιβαγμένα στις ξανθές θημωνιές που πύνωσαν μέσα στον άτέλειωτο κάμπο σαν πλούσια κι' όνειρεμένα σπ'ιτια.

Στον ίσιωμένο μεριά του χωριού που μ'ιά βδομάδα τώρα κάθε δειλινο άνασκιρνούν(1) τ'άχτένιστα χωριατόπουλα και τον καστρέβιζνε για να στρώσουνε τ'ά στρόγγυλα τ'άλωνια, κάτου από τον πελε-

1) άνασκιρν'ω=καθιζ'ω τον τόπο από τ'ά σ'άρρα, μετασιζ'ω κάτι.

κ'ημένο πλάτανο που ρίχνει τ'η φλούδα του χ'άμου μ'ιά εδομάδα τώρα κάθε δειλι, όταν κόβει λίγο τό κάμα κουβκλιέται και ή κοντοπιθχράτη γυναίκα του Σταθ'ρου Γκέλα με τ'ά κοπανισμένα σταχολόγια της για να τ'ά λιχνίσει.

Παιδ'εβεται ή φτωχούλα δλομόναχη και τ'ά ξεροκαμένα χ'ερια της σηκώνουν και γέρνουν πάναρια στον άνεμο τό κόσκινο με τό θροφανό καρπό: θέλει να ξεκοντρίσει τό χειμωνιάτικο σόδιασμα και να στουπώνει τήν παραδαρμένη, όταν ή τρελοβοριάς θ'ά χύνεται και θ'ά σκούζει λυπητερά πάνω στο ρημαγμένο κάμπο και θ'ά σωριαζει τ'ά μαθροτύγνεφα με τίς χιονιές. Μ'ά ή θανατερή άρώστια δέν τ'η λυπήθηκε τίς περασμένες μέρες κι' όταν οι άλλες γυναίκες σταχολογούσαν ό'ω στο θέρο, ή καφμοίρα άφ'η τον πιο πολύν καιρό βογγούσε και δέρνονταν ξ'άπλα μες τό μισογχεμισμένο καλυδόσπιτο. Θ'ά κρούει τίς ξένες θύρες μες στα χιόνια και θ'άπλώνει τ'ά χ'ερια να χαλέψει σ'ά ζητιάνα μ'ιά μπουκιά ξερόψωμο ή μ'ιά χούφτα έρμιο άλίθρο, σ'ά δέ βρίσκει να ξενοπλένει και να ξενοζυμώνει.

«Α, κυρά Μελάχρω! Σοδιάζεις και πλουταίνεις σ'αυ' άφέντρα, γλέπω», μιλάει πειραχτικά μ'ιά γλωσ'ιδω γειτονοπούλα που νεροκουβαλαει από τό διπλα-